

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Yılmaz TUNÇ** tarafından Anayasa'nın 98'inci TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılması konusunda gereğini arz ederim. 15.09.2023

Av. Ali BOZAN
Yeşil Sol Parti
Mersin Milletvekili

Ülkede yaşanan yüksek enflasyon oranları ile birlikte derinleşerek artan ekonomik kriz ve yoksulluğun yansıdığı alanlardan biri de cezaevleridir. Cezaevleri için ayrılan bir bütçe bulunmasına rağmen bu bütçe mahpusların insani koşullarda yaşayabilmeleri için temel ihtiyaçlarının karşılanmasına değil, yeni cezaevleri yapımına aktarılmaktadır. Bu yetmiyormuş gibi mahkûm ve ailelerinden cebri icra yoluyla alınan iâşe bedelleri de cezaevi binası inşa etmek için kullanılmaktadır. Öte yandan mahpusların en temel hakkı ve ihtiyacı olan su, elektrik, gıda, hijyen, bebek bezi iletişim gibi giderler ise mahkûmlardan ve ailelerinden tahsil edilmektedir. Kantin fiyatlarının dışarıya nazaran çok yüksek oluşu, mahpusların gıdasız kalmasına, hijyenlerini sağlayamamalarına neden olmaktadır. Radyo, televizyon, buzdolabı, ketil gibi yaşamsal cihazlar çoğu kez pahalı olduğu ve çok elektrik yaktığı için çok sınırlı kullanılabilmektedir. Ayrıca cezaevlerinin iş yurtları olarak kullanıldığı çoğu sermaye sahibinin kira vb. ekstra harcama yapmaksızın mahpusların ürettikleri ürünlerden gelir elde ettikleri de bilinen bir gerçektir.

Çalışma hakkı olmayan ve çoğunluğu hali hazırda yoksul olan mahpuslardan ya da ailelerinden iâşe bedelleri talep edilmektedir. Çok sayıda mahpus ailesi cezaevi iâşe bedellerinin ödenmesi için haklarında çıkarılan icra emirleri ile uğraşmakta, çoğu kez artık kamu borcuna dönüşen bu meblağları ödeyememektedir.

Mahkûmların aile fertlerine cebri icra uygulanması en başta sosyal devlet ilkesine aykırıdır. Sosyal devlet, devletin vatandaşlarının toplumsal ve ekonomik varlıklarını iyileştirmek için önemli roller üstenerken bu yolda vatandaşlarına olanaklar sunmasıdır. Yani devletin vatandaşının ekonomik ve sosyal haklarını düşünerek oluşturulan bir yönetim biçimidir. Bu anlamda hazineye gelir elde etmek gayesiyle vatandaşlardan üstelik uygulamada, cezayı çeken kişinin yakınlarından zorla alacak tahsili bu ilke ile örtüşmemektedir.

Mahpusların hayati ihtiyaçlarının ücretsiz karşılanmaması ve kendilerinden iâşe bedeli tahsil edilmesi ne denli büyük bir sorun ise yüksek enflasyonun sebep olduğu hayat pahalılığı karşısında iâşe bedellerinin düşük olması da o kadar büyük bir sorundur. Mahpuslar 3 öğün yemek için belirlenen 50 TL iâşe bedelini yetersiz bulmakla birlikte sağlıklı beslenmeden yoksun bırakıldıklarını belirtmektedirler. Çocuğu yanında kalan ya da çocuk emziren kadınlar için belirtilen iâşe bedeli ise 75 TL. Enflasyon gerçeği ile karşı karşıya kaldığımız günümüzde bu iâşe bedeli ile mahpusların sağlıklı ve yeterli bir beslenmeden faydalanamayacağı açık

şekilde görülmektedir. Beslenme, insanın sosyal ve psikolojik yönlerini doğrudan etkileyen bir gereksinimdir. Ayrıca; vegan ve vejeteryan beslenme ve annesi ile cezaevinde kalmak zorunda olan bebeklerin beslenmesi konusunda mahpuslar ne yazık ki hapishanelerin neredeyse tamamında sıkıntı çekmektedirler. Adalet Bakanlığı, ülke genelindeki cezaevlerinde büyük bir sağlık sorunu haline gelen bu durumu çözüme kavuşturmalıdır.

Ceza infaz kurumlarının iâşe edilmeleri ve günlük iâşe miktarlarının hesaplanması ile ilgili usul ve esaslar Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumları Personelinin İâşe Yönetmeliği'ne göre yapılmaktadır. Bu yönetmeliğin 5. maddesi: "Günlük iâşe miktarı, Sağlık Bakanlığı ile birlikte belirlenen günlük kalori ihtiyacı ve bütçe imkanları da değerlendirilerek saptanan tutardır." demektedir. 6.maddede ise; "Yönetmeliğe göre iâşe edilenlerin günlük gıdası, yönetmeliğin 5 inci maddesindeki iâşe miktarı, çeşit ve gramajı üzerinden üç öğün olarak verilir. Öğünlerin gramaj ve kalori miktarları 5. maddeye göre belirlenmiş esaslara bağlı kalınarak kurum müdürlüklerince tespit edilir." denmektedir.

Sağlık Bakanlığının tüm mahpusların yanı sıra hasta, özel beslenme rejimi tercih eden mahpuslar için de sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenmeleri için uygun diyet programları hazırlaması ve önermesi gerekirken bu hususun nasıl yerine getirileceğine dair bir düzenleme olmaması fiiliyatta beslenme konusunu Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüklerinin inisiyatifine bırakmaktadır. Bu durum hapishaneler arasında farklı uygulamalara yol açtığı gibi genel olarak da mahpusların sağlıklı, yeterli ve nitelikli beslenmesini engellemektedir.

Bu bağlamda;

- 1- Cezaevinde kalan mahpusların; su, elektrik, gıda, hijyen, iletişim gibi en temel ihtiyaçlarının ücret karşılığı giderilmesinin sebebi nedir?
- 2- Mahpuslardan cezaevi iâşe bedeli alınması Anayasaya ve sosyal devlet ilkesine aykırı değil midir?
- 3- Mahpusların ve mahpus ailelerinin iâşe bedellerinin tümüyle kaldırılması ve temel ihtiyaçlarının Hazine'den karşılanması talebine ilişkin ne tür girişimlerde bulunmayı düşünüyorsunuz?
- 4- Son beş yıl içerisinde kaç mahpus hakkında iâşe bedellerinin ödenmesi için icra emri çıkarılmıştır? Bu icra emirleri neticesinde kaç kişi ödeme yapmış, kaç kişi ödeme yapamamıştır?
- 5- İcra yolu ile tahsil edilen rakamlar son beş yıl için ne kadardır?
- 6-İşyurtları ile tarım açık cezaevlerinden elde edilen yıllık gelir ne kadardır? Son beş yıl için rakamlar ne şekildedir? Bu gelirler nerelere aktarılmaktadır?
- 7- İşyurtları ile tarım açık cezaevlerinden elde edilen gelir neden mahpusların temel ihtiyaçlarına harcanmamaktadır?
- 8- Ceza evlerindeki iâşe bedelinin belirlenme yöntemi nedir?
- 9- Günlük 50 TL'lik iâşe bedeli ile hazırlanan 3 öğün yemek nasıl bir hijyen denetiminden geçirilmektedir?

10- Yetersiz beslenmeden kaynaklı mahpusların cezaevlerinde yaşadığı sağlık sorunları nelerdir? Bakanlıklarınızca; mahpusların yaşadığı bu sağlık sorunlarına dair tespitleriniz var mıdır?

11- Tüm mahpusların yanı sıra hasta, özel beslenme rejimi tercih eden mahpuslar için de sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenmeleri için uygun diyet programları hazırlanması ve önerilmesi için neden sağlık bakanlığı ile protokol imzalanmamaktadır?